

Głównym celem tego projektu jest krytyczna rekonstrukcja filozoficznych idei pierwotnego buddyzmu. Zawarte w Nikajach nauki buddyzmu pierwotnego skupiają się na kwestii wyzwolenia jednostki i nie są przedstawione w formie uporządkowanego systemu filozoficznego. Niemniej jednak nauki buddyzmu pierwotnego posiadają silne ugruntowanie filozoficzne i opierają się na szeregu oryginalnych idei dotyczących rzeczywistości, poznania oraz języka i jego ograniczeń. Idee te pojawiają się w różnych kontekstach, a czasami nawet nie są wyrażone wprost, ale stanowią rodzaj tła dla innych nauk. Bez uwzględnienia tego filozoficznego tła niemożliwe jest pełne zrozumienie soteriologii pierwotnego buddyzmu. Wiele niejasnych elementów doktryny wczesnego buddyzmu wciąż nie uzyskało zadawalającego wyjaśnienia. W szczególności dotyczy to paradoksalnych aspektów nauki zawartej w Nikajach, takich jak koncepcja ustania (*nirodha*), końca świata (*lokassa anto*), czy kwestii związanych z niewyraźnością stanu osoby wyzwolonej. Szereg trudności interpretacyjnych związanych jest też z niektórymi wczesnobuddyjskimi koncepcjami medytacyjnymi. Interpretacja tych problematycznych elementów przy zastosowaniu późniejszych chronologicznie kategorii związanych z ortodoksyjną, klasyczną doktryną buddyzmu therawady nie przynosi zadawalających rezultatów. Współcześni krytyczni badacze są zasadniczo zgodni, że doktryna therawady w istotny sposób różni się od nauk wczesnobuddyjskich. To wszystko pokazuje potrzebę rekonstrukcji podstaw filozoficznych buddyzmu pierwotnego.

Punktem wyjścia tego projektu badawczego będzie wskazanie i krytyczna analiza szeregu niejasnych fragmentów tekstów wczesnobuddyjskich która wykaże związane z nimi trudności interpretacyjne. Podjęta zostanie również analiza porównawcza równoległych wersji tych tekstów zawartych w chińskich Agamach. Następnie, analiza porównawcza uwypukli zasadnicze różnice pomiędzy koncepcjami pierwotnego buddyzmu a klasycznej therawady. Potem podjęta zostanie rekonstrukcja filozoficznych idei leżących u podstaw wymienionych wyżej niejasnych koncepcji. Ze względu na nieadekwatność kategorii interpretacyjnych klasycznej therawady, zastosowane zostanie podejście interdyscyplinarne. Porównania z współczesnymi koncepcjami z zakresu filozofii umysłu, języka i kognitywistyki pozwolą lepiej zrozumieć oryginalne ale niesystematyczne idee filozoficzne buddyzmu pierwotnego. To podejście ma już dobrze ugruntowaną pozycję we współczesnej krytycznej buddologii. Podjęta zostanie rekonstrukcja wczesnobuddyjskich poglądów odnośnie świadomości i poznania, struktury rzeczywistości, oraz języka i wyrażalności. Dokonana również zostanie rekonstrukcja wczesnobuddyjskich idei dotyczących poznawczych aspektów medytacji. Ostatecznym celem będzie wypracowanie holistycznej wizji idei filozoficznych pierwotnego buddyzmu funkcjonujących jako organiczna część doktryny wyzwolenia.

Problematyka podjęta w projekcie badawczym dotyczy kluczowych aspektów najwcześniejszej dostępnej nam formy buddyzmu, jednej z wielkich religii światowych. Projekt pozwoli zatem lepiej zrozumieć historię buddyzmu i ewolucję jego doktryny. Rekonstrukcja wczesnobuddyjskich idei filozoficznych jest również istotna z punktu widzenia ogólnej historii filozofii. Kwestie poruszane w ramach projektu badawczego należą do najbardziej podstawowych, fundamentalnych problemów filozoficznych i posiadają uniwersalną ważność niezależną od specyficznych kontekstów historyczno-kulturowych. Projekt badawczy wpisuje się w trend najnowszych krytycznych badań w ramach światowej buddologii. Wiele problemów badawczych rozważanych w obrębie tego projektu nie doczekało się jeszcze zadawalającego rozwiązania w ramach dotychczasowych badań. W ramach projektu proponowanych jest wiele hipotez wychodzących poza aktualny stan wiedzy w tej dyscyplinie. Te hipotezy mają szanse stać się przedmiotem dyskusji i wpłynąć na rozwój krytycznych badań nad buddyzmem pierwotnym. W ramach projektu badawczego, filozoficzne idee pierwotnego buddyzmu przedstawione zostaną również przy zastosowaniu języka i pojęć typowych dla współczesnej filozofii, co wpłynie na ich większą dostępność dla odbiorcy niezaznajomionego ze specjalistyczną terminologią i językiem charakterystycznym dla tekstów wczesnobuddyjskich.